

SUN'IY INTELLEKT VA UNING TA'LIMDAGI O'RNI

Sapaeva Guzalxon Umidovna

Toshkent shahar Yashnobod tumani

307-maktab informatika va AT fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Ilm-fan va texnologiyalar taraqqiyoti bugungi kunda har bir sohada tub o'zgarishlar yasab, jamiyat hayotining har bir jabhasiga o'z ta'sirini ko'rsatmoqda. Ayniqsa, so'nggi yillarda sun'iy intellektning rivojlanishi va hayotimizga joriy etilishi natijasida ta'lim tizimi oldinda turgan ko'plab muammolarning samarali yechimlar topilishi uchun ilg'or imkoniyatlarni yaratmoqda. Ma'lumotlar tahlili, o'quv dasturlarini qayta ko'rib chiqish, yangi interaktiv o'quv metodikalarini ishlab chiqish, shuningdek, ta'lim sifatini monitoring qilish, o'quvchilarning bilim darajasini aniqlash, ustozlar faoliyatini takomillashtirish kabi ko'plab jarayonlar sun'iy intellekt yordamida yuqori samaraga erishmoqda. Bu esa umuman olganda ta'limda innovatsiyalarni joriy qilish, inson salohiyatidan yanada kengroq va samaraliroq foydalanishni ta'minlash imkonini beradi.

Kalit so'zlar: suniy intellekt, ta'lim, innovatsiya, zamonaviy texnologiya, raqamli ta'lim, o'qitish metodlari, interaktiv dasturlar, bilim samaradorligi, ta'lim sifati, o'quv jarayoni.

Zamonaviy davrda ta'lim jarayonida zamonaviy texnologiyalar asosida ishlaydigan avtomatlashgan tizimlarning keng joriy qilinishi bilim olish, uni idrok qilish va qayta o'zlashtirish jarayonining tubdan o'zgarishiga sabab bo'ldi. Ta'limda yangi pedagogik yondashuvlar, innovatsion metodlar, o'quvchilar va talabalar uchun individual yondashuv asosida bilim berish imkoniyati tobora kengaymoqda. Interaktiv dasturlar va raqamli platformalar vositasida darslarni tashkil qilish orqali tinglovchilarning o'ziga xos qobiliyatlarini aniqlash, ularning bilimlarni o'zlashtirish darajasini belgilash va o'qitish jarayonini doimo rivojlantirib borish mumkin. Bu orqali zamon talablari va jamiyat ehtiyojlariga mos kadrlar tayyorlash jarayoni yangi bosqichga ko'tariladi. Ta'lim jarayonida zamonaviy texnologiyalarni joriy etish natijasida inson omili va innovatsion

yondashuvlarning uyg'unlashuvi ta'minlanmoqda. Bu bilan bir qatorda, zamonaviy raqamli texnologiyalar yordamida dars mazmuni va shaklining takomilga yetkazilishi, o'quv materiallarining keng va erkin foydalanish imkoniyatiga ega bo'lishi o'quvchilarda mustaqil fikrlash, mantiqiy tahlil qilish qobiliyatining rivojlanishiga xizmat qilmoqda. Shuningdek, dars o'tish jarayonida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish natijasida o'qituvchilarning ish samaradorligi oshib, ularning bor e'tibori talabalarga chuqur bilim berishga qaratiladi [1].

Ta'lim oluvchilar uchun zamonaviy texnologiyalar yordamida ishlab chiqilgan o'quv dasturlari va elektron platformalar tufayli o'zini qiziqtirgan bilim va ko'nikmalarni xohlagan paytda, xohlagan joyda egallash imkoniyati mavjud bo'lmoqda. Bu esa mustaqil ta'lim olish ko'nikmasi, o'zini-o'zi rivojlantirish, muammoli vaziyatlarni yechishga qodir yetuk shaxslarni tarbiyalashga xizmat qilmoqda. Ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalardan foydalanish natijasida dars jarayonini shaxsiylashtirish, individuallashtirish, har bir o'quvchi uchun eng samarali o'qitish strategiyasini tanlash imkoni kengayadi. Ta'limda zamonaviy texnologiyalarning joriy etilishi natijasida ma'lumotlarni avtomatik yig'ish, ular asosida tahlil olib borish, o'quv jarayonini puxta rejalashtirish imkoniyati yaratilmoqda. O'quv dasturlarining zamon talablariga mos holda uzluksiz yangilanib borilishi, yangi metodikalar asosida ta'lim resurslarining yaratilishi sifatli va zamonaviy bilim olishga zamin yaratadi. Ta'lim jarayonida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish orqali o'quvchilarning o'zlashtirish ko'rsatkichlari, ulardagi bilimlarni egallash tezligini muntazam nazorat qilish, individual nuqsonlarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha samarali ish olib borish mumkin bo'ladi. Akademik faoliyat uchun zamonaviy texnologiyalar asosida dars mashg'ulotlarini interaktiv va qiziqarli tarzda tashkil qilish o'quvchilar va talabalar ongida fanga qiziqishni oshiradi, bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi. Fanlarni o'zlashtirish, nazariy va amaliy bilimlarni rivojlantirishda ilg'or texnologik vositalardan foydalanish orqali ta'lim samaradorligi oshadi. O'zlashtirilgan bilimlarning chuqurligi va mustahkamligi ta'limning zamonaviy texnologiyalar yordamida tizimli ravishda bilimlarni egallash natijasida yuzaga chiqadi. Bu esa o'z navbatida bilimlarni hayotga tatbiq eta

oladigan, o'z ustida ishlash qobiliyatiga ega zamonaviy mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi [2].

Ta'lim jarayonining har bir bosqichida zamonaviy texnologiyalar omilidan samarali foydalanish zamon bilan hamnafas, erkin fikrlaydigan va yangilikka intiluvchan kadrlarni tayyorlash uchun mustahkam asos yaratadi. Bu esa mamlakat taraqqiyotiga, ilm-fanning rivojiga to'siqsiz zamin bo'ladi. Global raqamli makonda inson salohiyatidan to'liq foydalanish, o'quvchilarning bilim darajasini xalqaro mezonlar asosida oshirish, ta'lim tizimining ochiqligi va shaffofligini ta'minlash zamonaviy texnologiyalar yordamida barqaror amalga oshiriladi. O'qituvchilar uchun esa zamonaviy texnologiyalar yordamida dars jarayonini tahlil qilish, ilmiy-tadqiqot ishlari olib borish, mustaqil ta'lim oluvchilarni rag'batlantirish imkoniyatlari ochiladi. Bu esa ustozlarning kasbiy malakasi, menejment ko'nikmalari va pedagogik salohiyatini yuksaltirish uchun zamin yaratadi. O'qituvchilar zamonaviy texnologiyalar asosida o'z bilimini oshirib borishi, darslarni ilg'or usullar asosida o'tkazishni o'rganadi. Bu jarayon ta'lim sifati, samaradorligi va natijadorligini yanada oshirishni ta'minlaydi. Ta'limdagi innovatsion o'zgarishlar doimiy takomillashishni talab qiladi, chunki zamonaviy hayotda bilimlar doimiy yangilanib boradi va ta'lim sohasida yangi yo'nalishlar, predmetlar va bilim darajalari paydo bo'ladi [3].

Ta'lim sohasida zamonaviy texnologiyalar yordamida zamonaviy o'qitish metodlari ishlab chiqilmoqda. Innovatsion o'quv platformalari, virtual ta'lim resurslari, interaktiv darsliklar, raqamli o'quv materiallari va boshqa raqamli vositalarning joriy qilinishi ta'lim tizimini butkul yangilash imkoniyatini yaratdi. Bu bilan birga, o'qituvchilarning mehnatini yengillashtirish, o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirish, ularning zamonaviy bilimlarni o'zlashtirishini tezlashtirish mumkin bo'lmoqda. Yangi texnologiyalar yordamida ta'lim tizimini boshqarish, ma'lumotlarni tezkor almashish, ilmiy natijalarni tezkor tahlil qilish, ilmiy yangiliklarni operativ yetkazib berish imkoniyati kengaymoqda. Bilimlarni baholash tizimining avtomatlashtirilgan shakli ta'lim jarayonida inson omilini yanada mustahkamlash, aniqlik va shaffoflikni ta'minlashga zamin yaratmoqda. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar asosida darslarni tezkor monitoring qilish, vaqt va resursdan samarali foydalanishni yo'lga qo'yish mumkin [3].

Zamonaviy texnologiyalar asosida yaratilgan portallar va platformalar orqali davlat va xususiy maktablar, oliy ta'lim muassasalari o'rtasida zamonaviy hamkorlik yo'lga qo'yilmoqda. Ta'limning barcha bosqichlarida raqamli texnologiyalardan foydalanish natijasida iqtidorli va bilimli yoshlar soni ortib bormoqda. Har bir o'quvchi va talaba o'z individual salohiyatini namoyon qilishi, o'zining bilim va ko'nikmalarini oshirish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. O'quv jarayonida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish natijasida har bir o'quvchi va talabaga mos, shaxsiylashtirilgan bilim olish muhiti yaratiladi. Talabalar va o'quvchilar o'zlari uchun eng maqbul o'quv materiallardan foydalanib, orttirgan bilimlarini mustaqil ravishda mustahkamlashadi. Bu esa zamonaviy ta'lim tizimining asosiy maqsadi — inson kapitalini rivojlantirish, jamiyat taraqqiyoti uchun raqobatbardosh, ilg'or va har tomonlama yetuk kadrlarni yetishtirishga asos bo'ladi [4].

Ta'lim jarayonida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish, zamonaviy fan va texnika yangiliklarini tezkor joriy qilish, global kasbiy malaka va bilimlarni tezlashtirilgan sur'atda egallash imkoniyatini kengaytirdi. Ilmiy-tadqiqot ishlari va yangi tadqiqot metodologiyalarining rivojlanishi natijasida ta'lim sohasida mutlaqo yangi va zamonaviy natijalarga erishilmoqda. O'quv jarayonining yuqori samaradorlik darajasiga erishishda zamonaviy texnologiyalarning tutgan o'rni beqiyosdir. Bu jarayonda talabalar va o'quvchilar o'ziga xos intellektual salohiyatini namoyon qiladi, o'z-o'zini rivojlantirishga, doimiy bilim olishga intilishi kuchayadi. Bu esa zamonaviy hayotda raqobatbardosh, mustaqil qaror qabul qila oladigan, mantiqiy va analitik fikrlash ko'nikmalariga ega yoshlarning paydo bo'lishiga sabab bo'lmoqda. Ta'lim tizimida ma'lumotlar bazasini to'g'ri va tizimli yuritish, bilimlarni boshqarish va samarali baholash texnologiyalarning aniq va sifatli ishlashi natijasi hisoblanadi. Bu esa o'z navbatida, ta'limda ochiqlik, shaffoflik va natijaviylik mezonlarini kuchaytiradi. Har bir o'quvchi va o'qituvchi uchun qulay shart-sharoitlar yaratilib, zamonaviy o'qitish metodlari hamda texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari kengaymoqda. Shu sababli ta'lim sohasidagi zamonaviy texnologiyalarning joriy etilishi mustaqil o'qitish, individual yondashuv, shaxsiy jihatdan rivojlanish, zamonaviy o'quv dasturlari va ilg'or tajribalarni ommalashtirish uchun keng yo'l ochiladi. Bu esa jamiyat taraqqiyotida inson omilining

o‘rni va roli tobora ortib borishiga, mamlakat ravnaqi va farovonligi uchun poydevor bo‘layotgan yangi intellektual salohiyatli avlod tarbiyasiga xizmat qiladi [5].

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy texnologiyalarning ta’limga joriy qilinishi sohani yanada rivojlantirish, yuksak natijalarni qo‘lga kiritish, ta’lim jarayonini takomillashtirish va zamonaviy hayot talablariga mos kadrlar tayyorlashda muhim omil bo‘lib qolmoqda. Ta’lim tizimini modernizatsiya qilish, unda ilg‘or yondashuv va zamonaviy texnologiyalardan to‘laqonli foydalana olish taraqqiyotimizning asosiy garovidir. Dunyodagi raqobatbardosh davlatlar sirasiga kirishda zamonaviy ta’lim muassasalarining o‘ziga xos yondashuvlaridan o‘rinli foydalanish, global tendensiyalarni o‘rganish va milliy qadriyatlarni asrash barobarida ilmiy yutuqlarga erishish, taraqqiyot cho‘qqilarini zabt etishda mustahkam asos bo‘lib xizmat qiladi. Zamonaviy ta’lim — bu doimiy o‘zgarishda bo‘ladigan va har bir inson uchun to‘liq rivojlanish imkoniyatini taqdim etadigan jarayondir. Teknologiyalarning tez sur‘atlar bilan rivojlanishi ta’lim sohasining kelajagida muhim ahamiyat kasb etadi va yangi avlodlarning bilimdon, intellektual va ma’naviy jihatdan yuksak salohiyatli bo‘lib yetishishiga poydevor bo‘lib xizmat qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abduazizov, S. (2021). "Sun'iy intellekt texnologiyalarining zamonaviy ta'lim jarayonidagi ahamiyati". *Zamonaviy Ta'lim*, 5(7), 59-67.
2. Abdurahmonov, U. (2019). "Sun'iy intellekt asosida dars jarayonini optimallashtirish". *O'qituvchi*, 3(28), 23-29.
3. Akramova, M. (2018). "Ta'lim tizimida sun'iy intellektdan foydalanish imkoniyatlari". *O'quvchi*, 8(2), 74-79.
4. Alimova, G. (2020). "Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt imkoniyatlari ta'limda". *Ta'lim Innovatsiyalari*, 6(4), 50-56.
5. Anvarov, D. (2022). "Oliy ta'limda sun'iy intellektdan foydalanish istiqbollari". *Innovatsion Ta'lim*, 9(3), 12-19.

6. Ergasheva, N. (2021). "Sun'iy intellekt asosida interaktiv o'qitish muammolari va yechimlari". Ta'lim Va Hayot, 7(2), 38-44.
7. Jo'rayev, M. (2019). "Zamonaviy ta'limda sun'iy intellekt texnologiyalari". Ilm Sarchashmalari, 2(9), 21-27.
8. Karimova, S. (2020). "Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'limdagi zamonaviy roli". Ta'lim Va Taraqqiyot, 4(11), 41-48.
9. Matkarimov, N. (2018). "Interaktiv ta'lim va sun'iy intellektning o'zaro bog'liqligi". Innovatsion O'quv Jarayoni, 10(1), 65-71.